

Наталія СТУКАЛО

МИКОЛА ВОЛОДКЕВИЧ ПРО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ВИХОВАНЦЯ

*Школа повинна з'ясувати сенс соціальних
доброчинників, їх взаємозв'язок і узгодженість,
їх важливе значення для індивіда і для
суспільства, але, якщо обмежитись одним
словесним вивченням... ми ризикуємо зробити
із наших учнів фразерів і пустозвонів, здібних
повторювати звеличені думки, але не здібних
і не придатних реалізувати їх.*

М. Володкевич

Анотація: у статті аналізуються теоретичні засади й методичні підходи в працях М. Володкевича з питання формування соціальних цінностей особистості, з'ясовується значення його праць для сучасного виховання.

Annotation: this article deals with the analysis of the basis methodical approaches in the works of N. Volodkevych (1861–1924) about questions of the formation of the social values of the personality; the importance of his work for modern upbringing is elucidated.

Мета статті – виділити й проаналізувати теоретичні засади та методичні підходи в працях М. Володкевича з питання формування соціальних цінностей особистості, з'ясувати значення його праць для сучасного виховання.

Одним з основних положень сучасного виховання є формування і розвиток у дитини особистісних цінностей, оскільки останні в подальшому виконуватимуть функцію вищого критерію для орієнтації її у світі й опори для особистісного самовизначення.

У педагогічній аксіології (науці, що займається вивченням цінностей освіти, їхньої природи, функцій, взаємозв'язків) цінності трактуються як "елементи морального виховання, найважливіші складові внутрішньої культури людини, які виражаються в особистих установках, властивостях і якостях, визначають її відношення до суспільства, природи, інших людей, самого себе" [3, 8]. За визначенням О. Вишневецького, "цінності є певною ієрархічною системою ідеалів,

фундаментальних понять і цілей, якими живе суспільство і в здійсненні яких вбачає сенс свого існування" [8, 196].

Так, у Кодексі цінностей сучасного українського виховання [7] визначена наступна їх ієрархія:

- **абсолютні, вічні цінності** – сумління, правда, доброта, чесність, справедливість, милосердя, благородство й інше;

- **основні національні цінності** – українська ідея, державна незалежність України, почуття національної гідності, пошана до Конституції України тощо;

- **основні громадянські цінності** – прагнення до соціальної гармонії, право на свободу думки, совісті, вибору конфесії, участі в політичному житті, самовираження, пошана до національно-культурних цінностей інших народів, самовідповідальність;

- **цінності сімейного життя** – подружня вірність, любов до батьків, демократизм, взаємна повага до прав дитини і старших, гостинність тощо.

- **цінності особистого життя** (визначаються кожною особистістю).

Сучасна українська педагогіка орієнтує вчителя на те, що формування цінностей відбувається шляхом свідомого системного навчання при застосуванні таких послідовних прийомів та форм роботи: первинне засвоєння інформації; пояснення і керування дискусією; рольова гра; написання спеціальних творів з життя великих людей [8]. Психолого-педагогічний аспект формування цінностей (ціннісних орієнтацій) включає наступні етапи:

пред'явлення цінностей вихованцю;

усвідомлення ціннісних орієнтацій особистістю;

прийняття ціннісної орієнтації;

реалізація ціннісних орієнтацій в діяльності й поведінці;

закріплення ціннісної орієнтації і перехід її в статус якості особистості, тобто в свого роду потенційний стан;

актуалізація потенційної ціннісної орієнтації, що полягає в якостях особистості учителя.

Проте в педагогічній аксіології визначають труднощі, що виникають у процесі засвоєння і вироблення ціннісних орієнтацій. Це, насамперед, пов'язано з такими психологічними явищами, як когнітивний дисонанс (виникає як відповідь на протиріччя між існуючими знаннями й уявленнями та тими, що представляються), захисні механізми, що оберігають особистість від некоректного втручання та нав'язування позицій, ізолюваність ціннісних позицій тощо.

Цікавим фактом є те, що в другій половині XIX – на початку XX століть були намагання деяких вітчизняних педагогів теоретично осмислити і методично розв'язати проблему виникнення суперечностей у формуванні цінностей вихованця (звичайно ж, трактування терміна цінностей в педагогіці не подавалось, існувало лише уявлення про це поняття, тому використовували й інші, наприклад, "доброчинники", "якості", "властивості" особистості тощо). Слід нагадати, що в

цей час між прибічниками прогресивних та реакційних кіл велась запекла боротьба щодо вибору напрямку розвитку освіти на засадах гуманістичних ідеалів чи ж ідеях становості, монархізму, релігійності.

Так, видатний вітчизняний педагог М. Пирогов (1810–1881) уважав, що школа має бути “єдиною, народною” і зобов’язана готувати “істинну людину, з широкими науковими знаннями, твердою волею, здатністю встояти проти зваб сучасного суспільства, кар’єризму, особистої вигоди” [2, 163]. Освіта, на думку вченого, повинна мати національний характер. Її мета – становлення духовних якостей та ціннісних орієнтацій.

К. Ушинський (1823–1870) у творах “Людина як предмет виховання”, “Про народність у суспільному вихованні”, “Загальний погляд на виникнення наших народних шкіл” стверджує, що засобом передачі національних духовних цінностей є мова народу, а найважливішим методом їх формування – інтенсивний безпосередній вплив особистості вчителя на вихованця. При цьому вчитель не повинен нав’язувати учню свою позицію, а створювати сприятливі умови, щоб вихованці добровільно залучались до його переконань і ціннісних орієнтацій [9, 366].

Д. Менделєєв (1834–1907) у творах “Про народну просвіту в Росії”, “Про напрямок російської просвіти та про необхідність підготовки вчителів” пріоритетними завданнями вважав формування в молоді здатності втілювати свої знання у життєвій практиці, узгоджувати слова і вчинки, гармонійно поєднувати задоволення власних інтересів та загальножиттєвих, загальнодержавних потреб, прагнення особистості до щастя із сумлінним служінням рідному народові [9, 370].

Послідовниками цих видатних учених-педагогів можна назвати М. Корфа, П. Грабовського, Лесю Українку, М. Кошобинського, М. Драгоманова, Б. Грінченка, С. Василенка, Т. Лубенця й інших, що відстоювали реформування освіти на демократичних, гуманістичних і національних засадах. Серед них варто відзначити київського педагога М. Володкевича (1861–1924). Учений розвинув ідею формування соціальних цінностей, послуваючи два підходи: теоретичний, що передбачає навчання теорії поведінки і норм суспільного життя, та практичний, який ґрунтується на паралельному, несвідомому виробленню необхідних цінностей унаслідок активної творчої діяльності учня в спеціально створеному виховному середовищі.

Зважаючи на важливість вивчення досвіду вітчизняної педагогічної думки кінця XIX – початку XX століть для кращого усвідомлення і вирішення сучасних проблем формування соціальних цінностей вихованця, є актуальним аналіз методики формування цінностей, запропонованої М. Володкевичем.

Питання формування цінностей особистості присвячена значна кількість наукових робіт з педагогіки, соціології, філософії. Методологічні основи формування ціннісних орієнтацій в учнів висвітлені в працях В. Тугаринова,

С. Рубінштейн, В. Ядова, О. Вишневецького, Н. Асташової, І. Беха, В. Гриньової, О. Сухомлинської, Г. Іванової, І. Лебідь та інших.

Проблема діагностики й прогнозування сформованості ціннісних орієнтацій в учнів розглядається в працях М. Казакіної, Г. Савкіної, А. Івашенко. Історичний аспект розвитку освітніх цінностей знаходимо в монографії Н. Ткачової.

Але недостатньо уваги, на нашу думку, приділялось аналізу методичних доробок педагогів кінця XIX – початку XX століть з формування цінностей учнів для створення цілісної та об’єктивної історії з розвитку педагогічної науки в Україні.

Ім’я Володкевича Миколи Миколайовича напевно забудете й невинуватано рідко згадується в педагогічній літературі, тому доцільною буде коротка інформація про його педагогічну діяльність. Вищу освіту здобував на історико-філологічному, а потім – природничому факультетах університету ім. Св. Володимира. Після закінчення навчання залишений при навчальному закладі. З 1893 р. зарахований на посаду приват-доцента фізико-математичного факультету, де викладав історію хімії, теоретичну хімію, хімічний аналіз та інші природничі дисципліни. Крім цього, читав історію педагогічних наук у вищих навчальних закладах Києва, а також географію, фізику й природознавство в загальноосвітніх закладах. З 1900 – керівник приватного комерційного жіночого училища [11].

М. Володкевич – людина енциклопедичних знань; його педагогічні праці стосувались як спеціально-педагогічних питань, так і методик вивчення деяких навчальних предметів. Найвідоміші з них: “Опыт исследования высших духовных способностей детей школьного возраста” (1901), “Задачи педагогической деятельности” (1905), “Общие замечания о постановке учебно-воспитательного дела в училище” (1906), “О принципах, которые должны быть положены в основу естествознания в средней школе” (1905), “О практических занятиях по естествознанию в средней школе” (1911), “Обоснование преподавательского курса геометрии” (1909), “К вопросу о реформе преподавания математики” (1910), “О реальном направлении преподавания математики в связи с жизненными и научными фактами” (1911), “Организация школьной среды, как воспитательного средства” (1916), “Сотрудничество семьи и школы” (1916) тощо.

М. Володкевич як прогресивний педагог викривав вади тогочасного виховання. Так, у дореволуційній школі знанням, що передаються від викладача до учня, надавали статус “абсолютної цінності”, уважаючи їх головною метою навчання. У своїй виховній системі (навчання розглядає нерозривно з вихованням) педагог переносить акцент абсолютної цінності на особистість учня, а знання розглядає лише як засіб формування особистості. “Особистість, – писав М. Володкевич, – сама собою має цінність незалежно від належності її до того чи іншого суспільства, класу, стану або національності. Вона на основі своєї внутрішньої цінності заслуговує спеціальних піклувань і може вимагати дотримання своїх інтересів як особистості, а не як члена певної групи” [6, 11].

Зазначимо, що за статутом до комерційного училища М. Володкевича приймали дітей "усіх станів і віросповідань". Можливо тому найбільшу увагу вчений зосереджує на формуванні тих "добродійників", які "роблять людину людиною, соціальною особистістю незалежно від того, до якої суспільної групи вона належить (національної, конфесійної, станової, класової, професійної, політичної)" [4, 227]. Це, перш за все, почуття любові, симпатії і доброзичливості до людей, усвідомлення власної гідності й органічно пов'язане з ним визнання гідності іншої людини, почуття справедливості і повага прав інших, усвідомлення своїх обов'язків стосовно інших людей і суспільства, готовність до їх виконання, солідарність, здатність поступатись своїми інтересами для досягнення вищої мети, якою визначаються суспільні інтереси.

Педагог переконливо доводить, що перелача знання від учителя до учня, яка супроводжується лише методами примусу, покарання й нагороди задля підпорядкування школяра "режиму і шаблону" школи, призводить до штучності й формальності у взаємовідносинах з товаришами й учителями. Наслідком такої системи є вироблення як негативних цінностей: брехні, лицемірства у ставленні до вчителя, підказування, списування, неохайності, нелюбові до праці тощо, так і деяких агресивних проявів поведінки.

В основі методики формування соціальних цінностей за М. Володкевичем покладена ідея Бекона Верлуамського (1561–1626) котрий, аналізуючи дитячу природу, дійшов висновку, що "боротись з нею, заставляти її підкорятись, переробити її – таке ж безнадійне завдання, як і боротись з землетрусом або морським приливом. Лише, повинуючись природі, ми заставляємо її служити собі" [6, 73]. Педагог закликав вивчати природу дітей для того, щоб правильно спрямувати її розвиток, відповідно або ж протилежно її законам.

Завдання виховання (підходи) щодо формування соціальних цінностей ученого:

- свідоме навчання учнів теорії поведінки і норм суспільного життя. Вихователю повинен з'ясувати з вихованцем суть і характер людських взаємин, основи, з яких випливає необхідність певної поведінки, навчити розуміти життєві ситуації, встановлювати між фактами зв'язок і причинну залежність, повідомити ті принципи, за допомогою яких відбувається моральне оцінювання подій;

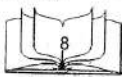
- практичне. Усвідомлені учнем норми, правила, принципи, властивості особистості та її поведінки мають вправлятися і розвиватись. Обидва завдання виконуються одночасно в спеціально організованому виховному середовищі.

У методиці педагога можна виділити наступні основні етапи формування соціальних цінностей:

пізнання суті соціальних цінностей;

усвідомлення цінностей;

емоційне переживання необхідності здійснення ціннісно-орієнтованого вчинку;

реалізація цінностей;

самоаналіз сформованості цінностей.

Дослідник уважав, що знання не визначає поведінки, адже "воно однаково служить і низьким, і високим цілям". Мету вчинку визначають почуття. Самоаналіз сформованих соціальних цінностей полягає в усвідомленні готовності учнів до виконання обов'язку перед суспільством.

З'ясуємо ті особливості, на основі яких відбувається створення виховного середовища.

- урахування індивідуальних потреб, опора на внутрішню свободу особистості ("Із виховних заходів найбільш заслуговують уваги ті, що дають більше простору і різноманітності для розвитку різних здібностей. Будь-яка частина спільної роботи з підготовки та проведення заходу сприймається учнями добровільно, що зобов'язує їх підійти добросовісно і ретельно до її виконання та докласти максимум своєї старанності" [4, 235]).

- Відповідність інтересам, властивих віку учнів.

- Формування ініціативності учнів ("Вихователю повинен давати якомога більший простір ініціативі самих учнів; він нічого не повинен їм нав'язувати; розмовами, читанням, прикладами він тільки підготовляє ґрунт і чекає зручного випадку для підтримки ініціативи, проявленої самими учнями" [4, 231]).

- Урахування необхідності "попутного і несвідомого" вироблення цінностей (Таку особливість автор обґрунтовує, виходячи з принципу природовідповідності. Адже сама природа піклується про те, "що найбільш важливі результати досягаються попутно і несвідомо з переслідуванням безпосередньо поставленої мети". Наприклад, ми приймаємо їжу заради смакових відчуттів, але несвідомо досягаємо результату – ріст організму й підтримка його життєдіяльності. Збереження роду не має на увазі результату особистих потягів. Дитина піддається веселощам й іграм заради задоволення, але істинна мета її діяльності, нею неусвідомлена, – у набутті сили та корисних навичок. Тому, на думку М. Володкевича, якщо досягнення всіх життєвих цілей залежало б виключно від свідомої діяльності рефлектуючого розуму і від нашої волі, то "внаслідок недосконалості духовної природи не одна з цих цілей не досягалась би досконалим" [5, 44]. Отже, педагог радить розмежовувати джерело інтересу – стимул нашої діяльності і справжню мету – результат цієї діяльності).

- Підпорядкування найвищій меті виховання – підготовка особистості до найбільш повноцінного життя. Особливість в удосконаленні й розвитку всіх здібностей вихованця: фізичних, розумових, моральних нечerezмірними вправами. Оскільки найбільш розвинутим здібностям відповідає найбільш складна психофізична організація, її досконалість із суб'єктивного боку пізнається як повнота життя, а з емоційного – відчувається як найголовніший елемент щастя. Загальнолюдське щастя, що є ідеалом, складається із щастя кожної особистості суспільства. Так, за теорією М. Володкевича, людина, у якої розвинені альтруїстичні

почуття, живе більш повноцінним життям, ніж егоїст. Вправи альтруїстичних здібностей, яких позбавлений егоїст, відкривають йому джерела насолоди і щастя, недоступні іншому [6].

Виділені нами в результаті аналізу структура і функції виховного середовища за М. Володкевичем подаються в наступній схемі-моделі (див. Малюнок 1).

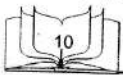
Учений пропонує наступні виховні заходи (систему заходів) для учнів 4–7 класів гімназій: шкільні вечори, прикрашання класу та інших приміщень школи, екскурсій, практичні заняття із шкільних предметів, гуртки (мистецькі, наукові, обговорення питань етичного характеру, взаємної допомоги, інші види), видання класного журналу. Їхня система ґрунтується на взаємодії та співпраці учнів і вчителів. Заходи проводяться планомірно.

Під системою несвідомих і непланомірних впливів автор розумів впливи вчителя, що відбуваються “вільно і невільно, завжди і всюди, кожним учинком і кожним словом”, учнів один на одного, “суцільної думки” класу на особистість, особистості на колектив.

Малюнок 1

Подано перелік системи обов'язків, що виконують учасники під час підготовки деяких заходів. Так, наприклад, організація та проведення наукового гуртка потребує від учнів опрацювання його статуту; дотримання порядку на його засіданнях; ведення справ гуртка, протоколів засідань; звіти діяльності за семестр,

рік (скільки було прочитано рефератів або виконано досліджень, розв'язано цікавих задач тощо як у цілому, так і кожним учасником); історія гуртка за більш тривалий період.

Гурток взаємної допомоги передбачає організацію навчальної допомоги слабким учням; матеріальної допомоги малозабезпеченим учням (книги, навчальний інвентар, одяг); організація учнівських кас взаємодопомоги.

Найважливішою й узагальнюючою ланкою у виховному середовищі, на думку М. Володкевича, є видання класного журналу (газети), що відображає всі боки шкільного життя. Це сприяє ще й формуванню навичок виділення значущих подій у суспільному житті школи, їхній моральній оцінці. Зміст журналу, а також відповідні напрями роботи над ним наступні: літературні проби; хроніка з життя класу, школи; звіти про засідання і діяльність гуртків; опис шкільних і класних свят; реферати (дослідження), прочитані на вечорах і на наукових гуртках тощо. При цьому учні виконують такі види робіт: ведення щоденника шкільного життя (найважливіші події, хроніка); щоденник екскурсій (ведеться всіма учнями по черзі); опис вечорів; бесіди засідань; написання статей; завідування матеріальним боком видання; ілюстрування журналу; друкування журналу.

Отже, задоволення інтересів і потреб кожного учня можливе за умови добровільного виконання ними певної частини спільної роботи з організації та проведення заходу. Під час взаємодії учасників заходу відбувається перехресний виховний вплив їх одне на одного, а також виховний вплив колективу на особистість (споживання і реалізація соціальних цінностей).

З'ясувати суть соціальних цінностей має призначення гурток етичного характеру, де кожне явище суспільного життя потребує його осмислення та моральної оцінки. На заняттях відбувається також формування суспільної думки класу [4].

Не менш важливим є виділення умов, за яких відбувається організація виховного заходу за М. Володкевичем (див. Таблиця 1).

Під час вибору виховного заходу М. Володкевич радить педагогам визначати зв'язок між формуванням певних соціальних цінностей і типом виховного заходу (див. Малюнок 2).

Так, “дальні екскурсії дають багато підстав для виховання дружніх та суспільних почуттів. З цього боку вони мають навіть більше значення, ніж для поповнення знань учнів... Ті емоції, які викликаються в душі екскурсантів спогляданням картин природи і спостереженням нових для них форм життя й людської діяльності у великих містах, на заводах, промислах, та увага і гостинність, з якою зустрічають екскурсантів, ті дружні й теплі почуття, які розвиваються в тісному спілкуванні дітей між собою, мають велике значення... Завдяки близькому спілкуванню впродовж тривалого часу, проявляються з більшою чіткістю, ніж зазвичай, позитивні й негативні якості учасників екскурсій, які знайдуть належну оцінку й реакцію з боку інших товаришів. Негативні риси – сварливість, жадність, неувага,

Умови організації виховного заходу

Таблиця 1

Дії вихователя	Дії вихованця
I. Вибір заходу	
Підготовка групи (розповіді, бесіди, приклади досягнення цікавих і доступних цілей)	Прояв ініціативи щодо вибору типу заходу
II. Чітке усвідомлення значення заходу	
Якою мірою захід сприятиме розвитку духовних сил і збагаченню внутрішнього світу вихованця	Значимість стосовно задоволення власних потреб та інтересів
III. Усвідомлення обов'язків щодо організації заходу	
Підтримка ініціативи	Готовність взяти зобов'язання щодо реалізації заходу (інтереси спільної справи ставити вище власних, у випадку необхідності поступатися ними)
IV. Підготовка та проведення заходу	
Спрямовувальна, коригувальна діяльність	Вибір відповідальних осіб за ту чи іншу частину роботи, урахувавши їхні здібності
	Сприяння та підтримка заходу
	Складання звітності, відповідальність за її ведення перед іншими учасниками
	Слідування за добросовістю виконання певного виду роботи

неповага до інших – згладжуються під впливом опору учнів, тоді як діти з протилежними якостями будуть користуватись загальною любов'ю і повагою. З особливою чіткістю проявляються почуття солідарності і взаємної відповідальності в умовах екскурсій – маленького суспільства, закинутого в середовище чужих і незнайомих людей. Піклуванням кожного буде, щоб ніхто з членів не впав в очі сторонніх людей проявом грубощів і неввічливості, не кинув цим тінь на інших учасників, свідоме підпорядкування встановленим правилам і розпорядку життя з'ясується як необхідна умова спільного, тобто суспільного життя" [4, 234].

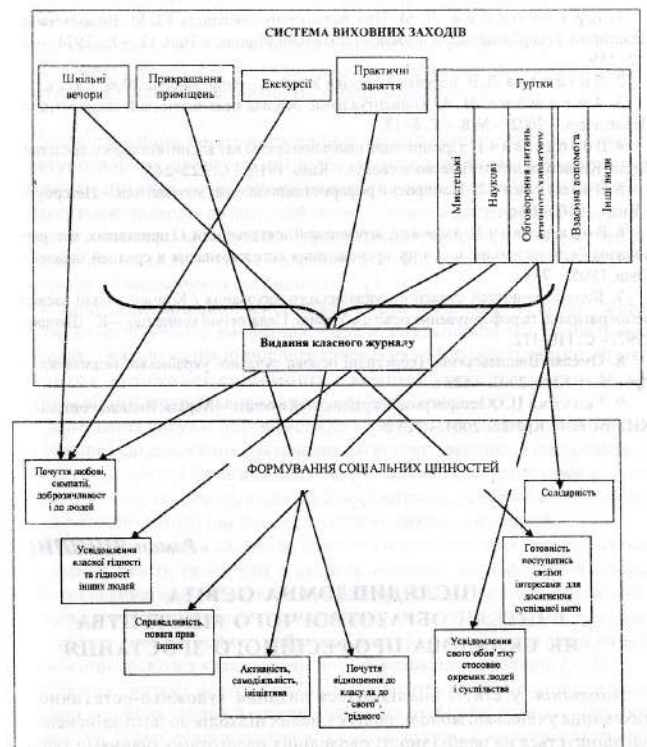
Можна виділити наступні завдання, вирішення яких забезпечує виховне середовище:

- формування колективу;
- налагодження дружних, теплих взаємин учнівського колективу з вихователем;
- формування соціальних навичок поведінки;
- формування ціннісних орієнтацій кожного особистістю;
- розвиток творчих здібностей та нахилів учнів.

Малюнок 2

Зв'язок між типом виховного заходу і формуванням соціальних цінностей особистості

Отже, запропонована М. Володзевичем методика формування соціальних цінностей особистості засобом спеціально створеного виховного середовища певною мірою узгоджується з поставленими завданнями в Проєкті розвитку

освіти на 2005/2010 н. р., а тому може використовуватись у вирішенні сучасних проблем, пов'язаних із засвоєнням і виробленням ціннісних орієнтацій у учнів.

ЛІТЕРАТУРА

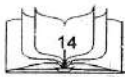
1. Артамонова Л. М. Про педагогічну діяльність М. М. Володкевича. Педагогіка. Республіканський науково-методичний збірник. – Вип. 13. – К., 1974. – С. 155–159.
2. Артемова Л. В. Історія педагогіки України. – Київ: Либідь, 2006. – 422 с.
3. Асташова Н. А. Концептуальные основы педагогической аксиологии // Педагогика. – 2002. – № 8. – С. 8–13.
4. Володкевич Н. Организация школьной среды как воспитательного средства. Труды Киевского педагогического съезда. – Киев, 1916. – С. 222–244.
5. Володкевич Н. К вопросу о реформе преподавания математики. – Петербург – Киев, 1910. – 63 с.
6. Володкевич Н. Задачи педагогической деятельности. О принципах, которые должны быть положены в основу преподавания естествознания в средней школе. – Киев, 1905. – 74 с.
7. Кодекс цінностей сучасного українського виховання / Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні: Педагогічні концепції. – К.: Школяр, 1997. – С. 110–112.
8. Омелян Вишневецький. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. – Дрогобич: Коло, 2003. – 528 с.
9. Качова Н. О. Історія розвитку цінностей в освіті. – Харків: Видавничий центр ХНУ ім. В. Н. Кравіна, 2004. – 223 с.

Роман ЯЦИШИН

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОВОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Анотація: у статті аналізуються питання художньо-естетичного виховання учнівської молоді, пошук у нових підходів до його здійснення; наголошується на необхідності оволодіння педагогами знаннями теорії естетичного виховання та образотворчого мистецтва, практичними вміннями і навичками в галузі художньої діяльності.

Annotation: the article deals with the problem connected with the artistic and aesthetic education of the pupils, the search of the new approaches to its

realization; it stresses the necessity of teacher mastering of the knowledge of the aesthetic education and fine art theory, practical skills in the sphere of the art work.

Мета: показати роль і завдання курсової підготовки в процесі формування професійної компетентності вчителя образотворчого мистецтва.

Актуальність: пріоритети художньо-естетичної освіченості учнівської молоді, виховання ціннісного підходу до дійсності та мистецтва.

Ключові слова: естетичне виховання, мистецька освіта, післядипломна освіта, професійна компетентність, диференціація.

У період національного відродження нашого суспільства й активізації культуротворчих процесів, які відбуваються в державі, актуальними постають питання естетичного виховання підростаючого покоління, пошуку нових підходів до його здійснення. Державна національна програма "Освіта" зазначає, що одним із пріоритетних напрямів реформування виховання молоді є "забезпечення високої художньо-естетичної освіченості і вихованості особистості..." [1, 16].

У Концепції загальної мистецької освіти наголошується, що "мета художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах – виховування ціннісного ставлення до дійсності та мистецтва, розвиток художньої свідомості і компетентності, здатності до самореалізації, потреби в духовному самовдосконаленні" [3, 3].

Сьогодні висуває нові вимоги до усебічного розвитку особистості. Усе більше усвідомлюємо, що головне багатство – людина, а ще точніше – творча особистість. Однак виховати творчу особистість, тобто сформувати умови розвитку творчості, з одного боку, і потреби у творчості – з іншого – не можна без єдиної системи естетичного виховання молоді.

Для успішного розв'язання фундаментального завдання реформування мистецької освіти важливим є кадрове питання. Упровадження нових технологій вимагає відповідної підготовки педагога. У Концепції загальної мистецької освіти підкреслюється, що одна з вирішальних умов її реалізації – кадрове забезпечення, зокрема, модернізація післядипломної педагогічної освіти з урахуванням потреб виховання школярів [3, 5].

Сучасна система освіти і виховання орієнтує учнів на утвердження високих духовних запитів й естетичних смаків, усебічний розвиток творчих здібностей. Однак реальність вносить свої корективи, і, на жаль, естетичне не завжди виступає для молоді орієнтиром у визначенні власних життєвих цінностей та ідеалів.

Останніми роками питання естетичного виховання учнівської молоді засобами мистецтва досліджували Є. Антонович, В. Бутенко, І. Зязюн,

